

EVA-MARIA BAST

KRÁLOVNÁ

Alžbeta II. -
Ako sa mladá žena stala kráľovnou,
ako sa kráľovná stala legendou

Copyright © 2022 Piper Verlag GmbH, Munchen/Berlin.

Translation © 2023 by Mgr. Karolína Kráľovičová

Cover Artwork © Johannes Wiebel, punchdesign, Munich,
using images from shutterstock.com

© akg images / Universal Images Group/ UIG / Marka,

© Paolo Gallo/ stock.adobe.com,

© Vasilius/ stock.adobe.com

Slovak edition © 2023, 2023 (elektronická verzia) by NOXI

Všetky práva sú vyhradené.

Nijaká časť tejto publikácie sa nesmie reprodukovať, ukladať do informačných systémov ani prenášať v akejkoľvek podobe či akýmkoľvek spôsobom – elektronicky, mechanicky, fotokopírovaním, nahrávaním alebo inak – bez predchádzajúceho písomného súhlasu vlastníka autorských práv.

ĽVA - MARIA BAST

KRÁĽOVNÁ

Alžbeta II. -
Ako mladá žena sa stala kráľovnou,
ako kráľovná sa stala legendou

*Na večnú pamiatku
jej veličenstva
kráľovnej Alžbety II.
1926 – 2022*

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns in each corner, connected by thin lines with small decorative motifs at the midpoints.

I. Čast'
1944 - 1946

1. Kapitola

Hrad Windsor, 21. apríl 1944

„**P**rosím, otecko! Nič iné si na narodeniny neprajem. Len toto.“

Kráľ Juraj VI. sa zamračil na svoju dcéru. „Neviem, neviem,“ povedal. „Nezdá sa mi to správne. Si budúca kráľovná Anglicka. A od tvojich dnešných osemnástych narodenín aj oficiálne štátna radkyňa – moja zástupkyňa.“

„A preto som príliš zraniteľná na to, aby som pomáhala ľuďom?“ spýtala sa a pokojne sa pozrela otcovi do očí. Jej mladšia sestra Margaret by si pravdepodobne rozhorčene položila ruky vbok a našpúlila pery. Margaret bola vždy expresívnejšia. Vo všetkom. Vo svojich slovách, gestách i výrazoch. Ona, Lilibet, bola pokojnejšia, ale zato nie menej presvedčivá – rozhodne nie vtedy, keď sa snažila u otca presadiť si svoje. Aj teraz mohla pozorovať, ako sa odpor jej otca, ktorého rodina láskavo volala Bertie, vytráca.

„Práve ty by si mi mal predsa rozumieť,“ vravela, „ty a mama. Veď ona trvala na tom, že zostane tu v Londýne, aj keď bolo mesto v zajatí bleskovej vojny medzi 7. septembrom 1940 a 11. májom 1941, a nás ste poslali sem na hrad Windsor, kde sme trávili dni pletením ponožiek.“

„Ponožky sú pre vojakov veľmi dôležité. O to viac, keď ich pletieš ty. A svojím rozhlasovým príhovorom v *Children's Hour* pre BBC si dojala množstvo ľudí. Dokonca o tebe počuli aj v Amerike a krajinách Commonwealthu. Mala si taký veľký úspech.“

„To je síce pravda,“ odpovedala, „ale ja chcem robiť viac. Byť viac v akcii. Tak ako ty a mama, keď ste po bombardovaní bok po boku kráčali po zničenej robotníckej štvrti East End. Kvôli tomu vás ľudia milujú. Ostatné dievčatá v mojom veku tiež nepletú len ponožky. Sesternica Lady Mary Cambridgeovej sa predsa pridala k dobrovoľníckej pomocnej jednotke a nepracuje v luxusnej nemocnici pre dôstojníkov, ale v najchudobnejších častiach mesta. Práve títo ľudia nás najviac potrebujú.“

Kráľ Juraj sa zhlboka nadýchol a vydýchol. „T... t... to,“ začal.

Lilibet prehltna. Keď s ňou kráľ hovoril, zvyčajne sa nezakoktával. Tento problém mal len vtedy, keď si bol neistý. Keď ho niečo rozrušilo. Jeho otec sa mu za to vysmieval, ale Lilibetina matka, kráľovná Alžbeta, dokázala

svojmu manželovi s veľkou láskou pomôcť, aby bol viac sebavedomejší.

Lilibet sa na otca povzbudivo usmiala.

„Si pre mňa vzorom, otecko,“ povedala, „si úžasný kráľ. Ľudia ťa milujú. Dávaš im toľko sily, najmä v týchto ťažkých rokoch. Chcem byť ako ty. Neodŕahuješ sa od ľudí, ale naopak, ešte viac sa k nim približuješ. To chcem robiť aj ja.“

Kráľ Juraj pomaly a zamyslene prikývol. „Prihovorím sa za teba,“ sľúbil. „Vieš, že toto rozhodnutie nemôžem urobiť sám. Je tu veľa ľudí, ktorí do toho majú čo povedať.“

„Vyzerá príšerne,“ skonštatovala Margaret s istým zadosťučinením, keď si prezerala kaki uniformu, ktorú mala na vešiaku na skrini zavesenú Lilibetina bývalá opatrovatelka a terajšia slúžka Margaret MacDonald, zvaná aj Bobo. Lilibet sa pre seba len ticho pousmiala. Dobre vedela, že mladšia sestra jej v duchu strašne závidí, pretože ona, Lilibet, desať mesiacov po pamätnom rozhovore s otcom, dosiahla svoje a mohla vstúpiť do Pomocnej územnej služby, ženskej zložky armády, ako podriadená Elizabeth Alexandra Mary Windsor pod číslom 230873. Ako jedna z jedenástich praktikantiek v opravárenskej dielni sa mala naučiť riadiť armádne

nákladné vozidlá a udržiavať ich motory. Súčasťou práce bola aj uniforma, ktorú jej Margaret teraz závidela. Predstava, že by jej sestra, ktorá sa vždy oháňala svojím titulom, liezla pod auto, aby ho opravila, bola taká absurdná, že Lilibet musela potlačiť tiché zachichotanie.

Bobo zložila overal z vešiaka a začala Lilibet obliekať. „To som si myslela. Nehodí sa ti,“ usúdila Margaret neľútostne.

„Pekne ti teda ďakujem,“ odpovedala následníčka trónu, usmiala sa a upravila si čiapku na tmavých vlasoch dlhých po bradu a usmiala sa na svoj odraz v zrkadle. Veď v tej uniforme vyzerá vlastne celkom dobre.

„Myslíš, že by sa mu to páčilo?“ spýtala sa Margaret a prstom ukázala na fotografiu bradatého muža na Lilibetinom nočnom stolíku. „Mimochodom, podľa mňa mu tie fúzy nepristanú. Človek ho už takmer nespozná.“

„K tvojej prvej otázke: Philip je v námorníctve a je zvyknutý na uniformy,“ trpezlivo odpovedala. „A k tvojej druhej otázke: chystá sa na more a je zvykom, že muži si nechávajú bradu rásť, kým sa nevrátia na pevninu. Hneď ako sa vrátí, určite sa oholí.“

Potichu dodala, že skutočnosť, že Philipa s jeho bradou nebolo ľahké spoznať – s čím aj ona sama súhlasila –, bola skôr výhodou. Koniec koncov, jej vychovávateľka Marion Crawford, ktorú všetci volali Crawfie, ju trochu pokarhala, že je veľmi odvážne dať si fotografiu mladého

muža na nočný stolík, kde ju každý, kto vojde a vyjde z jej izby, uvidí. Na prvej fotografii bolo Philipa veľmi jednoduché spoznať, ale potom poslal túto fotografiu s bradou a tak ich vymenila. Philip. Ako vždy, keď si naňho spomenula, sa jej srdce rozbúchalo o niečo rýchlejšie. Odkedy minulé Vianoce prišiel na otcovo pozvanie do Windsoru a zúčastnil sa divadelného predstavenia, v ktorom hrala úlohu Aladina, si pravidelne písali a aj on mal jej fotografiu, hoci sa naozaj neodvážila dúfať, že tento vysoký, šarmantný a vždy aj trochu neviazaný muž má o ňu, plachú Lilibet, skutočne záujem.

Z myšlienok ju vytrhlo zaklopanie na dvere izby. „Veliteľka Wellesley je pripravená odprevadiť vás do depa, vaša kráľovská výsosť,“ oznámil Cyril, princeznin osobný komorník.

Lilibet prikývla. „Už idem.“ Pohládila po chrbte Susan, svojho milovaného malého korgiho so zlatohnedou srstou, prvého psa, ktorého mohla nazývať svojím vlastným, pretože ho dostala od rodičov k osemnástym narodeninám.

„Vaša kráľovská výsosť,“ privítala Lilibet o niečo neskôr veliteľka Violet Wellesley s úsmevom a naznačeným úklonom. „Je mi ctou, že som vás mohla vyzdvihnúť na výcvik.“ Zatiaľ čo sluha otvoril dvere koča a formálne sklonil hlavu, keď Lilibet nastupovala, povedala: „Na svoju prácu sa naozaj veľmi teším. A dúfam, že sa príliš nezosmiešnim.“

„Som si istá, že odvediete skvelú prácu, madam,“ ubezpečila ju Violet Wellesley, vnučka vojvodu z Wellingtonu.

Cesta trvala len krátko a nižšia veliteľka Wellesley odviedla mladú princeznú priamo do depa, kde ju v nasledujúcich týždňoch čakal výcvik. Lilibet vzrušene zalapala po dychu, keď zbadala naštartované auto. Tak tu sa mal začať jej výcvik.

Vedľa Tilly, ako sa hovorilo tomuto typu auta, zbadala brunetku, ktorá zvedavo zdvihla zrak, keď si všimla prichádzajúcich ľudí. Len čo spoznala Lilibet, stuhla a viditeľne znervóznela. Pre Lilibet však bola táto reakcia normálna. Nepoznala nič iné. Vždy, keď ju ľudia zbadali, začali sa správať čudne. A len čo zbadali po jej boku otca, kráľa, všetci v úžase stuhli. Skutočnosť, že ona sama bola dosť plachá, celú vec vôbec neuľahčovala. Teraz sa však prekonala a povzbudivo sa usmiala na mladú ženu. Violet Wellesley jej už povedala, že bude mať tréningovú partnerku.

„Ahoj,“ povedala jednoducho.

„Vaša kráľovská výsosť,“ Peggy Hinchliffe predstúpila, keď sa princeznej uklonila. „Alžbeta,“ opravila ju následníčka trónu a stále sa usmievala. „Tu som jednoducho Alžbeta. A ty si?“

„Pe... Peggy,“ zakoktala mladá žena, badateľne ohromená, a dodala: „Hinchliffe.“

„Výborne,“ zachránila rozpačitú účastníčku výcviku Violet Wellesley. „Teraz, keď ste sa zoznámili, môžeme začať.“

Veliteľka si kľakla vedľa ľavého predného kolesa auta a prikázala obom ženám, aby ju nasledovali.

„Predstavte si, že koleso dostalo defekt a potrebujeme vymeniť pneumatiku.“

„A ako sa to robí?“ spýtala sa Lilibet zvedavo a tajne dúfala, že jej dovolí, aby sama priložila ruku k dielu.

„Najskôr skontrolujeme, či je auto zdvihnuté správnym spôsobom,“ začala Violet Wellesley a vysvetlila obom ženám, že pri prvom uvoľňovaní matíc kolies treba vozidlo len mierne nadvihnúť, aby sa odľahčilo.

„Ale stále má mierny kontakt so zemou,“ vysvetlila školiteľka a potom sa obrátila na brunetku.

„Peggy, môžeš mi podať kľuku, prosím?“

„Pravdaže,“ odpovedala pohotovo a podala staršej žene požadované náradie. Lilibet napäto sledovala, ako tlačí kľuku na prvú maticu kolesa. „Ak chcete matice uvoľniť, potrebujete veľa sily.“

„Mohla by som si to vyskúšať?“ ozvala sa Lilibet.

„Samozrejme,“ odpovedala Violet Wellesley a položila kľuku do ruky následníčky trónu.

So zovretými perami a plným sústredením priložila náradie na prvú maticu kolesa, ale ukázalo sa, že je priveľmi tvrdohlavá. Zo všetkých síl sa snažila otočiť

kľukou, ale matica sa nepohla ani o milimeter. „No tak,“ prosila kus kovu, „pohni sa.“ Akoby matica tichý príkaz budúcej anglickej kráľovnej započula, trochu povolila. Spokojná a teraz ešte viac motivovaná pokračovala v pohybe a nadšene konštatovala, že matica sa uvoľňuje viac a viac.

„To stačí,“ ozvala sa napokon Violet Wellesley. „Zatiaľ ju neuvoľni úplne. Najprv musíme uvoľniť ostatné matice a potom môžeme pokračovať v zdvíhaní auta.“

Horlivo prikývla a už nasadzovala kľuku na ďalšiu maticu kolesa. Matica okamžite povolila a Lilibet sa spokojne usmiala.

Práve keď sa chystala začať uvoľňovať tretiu zo štyroch matíc, všimla si, že Peggy Hinchliffe vyzerá dosť znepokojene a rada by jej pomohla, ale nevedela, čo má robiť. S tichou ľútosťou podala nástroj svojej kolegyni. „Tak, a teraz ty.“

Po uvoľnení aj ďalších dvoch matíc vedúca výcviku Wellesley vysvetľovala: „Teraz musíme auto zdvihnúť, aby sme mohli voľne otáčať kolesom. Na to je potrebné dať kľuku sem do prednej časti zdviháka a posunúť ju nahor.“

„Rozumiem,“ odpovedali obe bleskurýchle.

„Už je uvoľnené?“ zvolala Lilibet, keď sa usilovne snažila pohnúť kľukou.

„Ešte trochu,“ odpovedala Peggy.

„Ešte trochu. Stop.“ Lilibet opatrne vytiahla ručnú kľuku zo zdviháka.

„Teraz môžete tie matice celkom uvoľniť,“ vyzvala Violet Wellesley svoje zverenkyně. „Ty prvá,“ navrhla Lilibet svojej spolubojovníčke a uvedomila si, že sama by sa pred ňu nikdy nepretlačila. Uvoľnené matice teraz sotva odolávali a prvé tri rýchlo ležali na podlahe dielne. „Predtým, ako vytočíte poslednú, mali by ste koleso podržať,“ vysvetľovala im veliteľka Wellesley.

Mladé ženy prikývli a už po niekoľkých sekundách mali v rukách poslednú maticu aj koleso. „Je dosť ťažké,“ skonštatovala Lilibet a s Pegginou pomocou ho oprela o blatník.

„Chcete si urobiť krátku prestávku alebo budeme hneď pokračovať?“ spýtala sa veliteľka.

Praktikantky si vymenili rýchly pohľad, zbadali si v očiach vzájomný súhlas a potom jednohlasne povedali: „Pokračujme!“

„Dobre teda, teraz zase naskrutkujeme koleso naspäť a potom si dáme prestávku.“

Obidve ženy sa sústredene, rovnako ako pri uvoľňovaní kolesa, pustili do práce aj pri jeho uťahovaní. Na Lilibetino sklamanie im nedovolili stráviť obedňajšiu prestávku s ostatnými praktikantkami, ale odvedli ich do dôstojníckej jedálne, aby aspoň trochu rešpektovali jej osobitné postavenie.

Popoludnie ubehlo rovnako rýchlo ako dopoludnie, počas ktorého veliteľka Wellesley ukázala Lilibet a Peggy, ako sa na Tilly vymieňajú zapaľovacie sviečky.

Keď Violet Wellesley odviezla Lilibet večer späť na zámok, mladá princezná bola vyčerpaná, ale napriek tomu šťastná. Keď sa pozrela na svoje ruky, ešte stále špinavé od sadzí zo zapaľovacích sviečok, ktoré Bobo dnes večer zrejme starostlivo vydrhne, povedala svojej školiteľke: „Veľmi pekne vám ďakujem za dnešný deň a za to, že ste mi dovolili vytvoriť tím s Peggy.“

„Dúfala som, že si padnete do oka,“ odpovedala jej inštruktorka. „Zajtra opäť v rovnakom čase, vaša kráľovská výsosť?“

„Samozrejme,“ odpovedala Lilibet, keď jej sluha otváral dvere vozidla.

„Budem sa tešiť.“

Aké vzrušujúce, pomyslela si Lilibet. Prvýkrát zažila reakcie vyvolané blížiacou sa otcovou návštevou: Na jarmoku bolo rušno aj počas bežných pracovných dní, ale na jej údiv si dámy občas dopriali sherry alebo si zapálili cigaretu, ktorú balansovali medzi červeno nalakovanými nechtami. Lilibet si nalakovala nechty naružovo nanajvyš raz. Teraz však bolo všetko hore nohami. Upratovalo sa a leštilo, umývalo a triedilo. Za všetko to vzrušenie

mohla práve ona. Dnes bol posledný deň jej skúšky a jej rodičia mali byť na nej prítomní.

Keď kráľ Juraj VI., kráľovná Alžbeta a princezná Margaret konečne prišli, ženský personál sa ponoril do hlbokých dvorných úklonov, zatiaľ čo páni sklonili hlavy. Lilibet išla naproti rodičom a Margaret. Otec, ako vždy v týchto dňoch, v uniforme, sa uklonil, potom ju pobožkal na líce a napokon ju v sprievode veliteľky Wellesley a Peggy odviedol do dielne, kde sa mala začať skúška. Juraj a Alžbeta trvali na tom, že sa na skúške zúčastnia postojáčky.

„Teraz som zvedavý,“ povedal kráľ a kývol hlavou na znak toho, že môžu začať. Lilibet sa nesmelo usmiala a bez veľkého rozruchu vklzla pod auto, na ktorom mala absolvovať skúšku. Jej úloha bola výmena oleja. Pracovala sústredene a skutočnosť, že ju rodičia pozorujú, ju síce znervózňovala, ale len minimálne. Teraz bolo najdôležitejšie, aby svoju prácu urobila dobre. Mala povinnosť a tú si veru splní. Vážne a odhodlane sa pustila do práce, a keď sa po polhodine s rozmazanými lícami obzrela spod auta, na otcovej tvári rozpoznala hrdosť. Potom na ňu žmurkol a spýtal sa: „Tak čo, Lilibet, porozumela si tomu?“

„Porozumela, Vaše Veličenstvo,“ oznámila Wellesley, ktorá medzitým jej prácu kontrolovala. „Dovoľte mi povedať, vaša kráľovská výsosť, že ste vynikajúca mechanička a tiež vám zablahoželať k úspešnému absolvovaniu